

Finnes et liv etter døden? Argumenter for og imot overlevelse

Av professor emer. Erlendur Haraldsson

Universitetet i Island, Reykjavik

Oversatt av Ragnhild Moy

English summary: Philosophers and theologians have since Grecian times formulated arguments for and against survival. Lucretius (99-55 BC) formulated the principal arguments against survival, almost as well as we could do it today:

- Mind matures and ages with growth and decay of the body.
- Wine and disease of the body can affect the mind
- The body is stunned by a blow.
- If the soul is immortal why does it not have memories of its previous existence?

In last century and half detailed empirical arguments for life after death have emerged through research on human experiences:

- Encounters with the dead that are reported by every fourth person in Europe.
- Death-bed visions near time of death indicating contact with a post-death reality.
- Near-death experiences were brought into focus with several studies conducted in university hospitals during the last few decades.
- Studies of mediumistic communications were prominent in the 19th and early 20th century where great mediums appeared.
- Some claims of reincarnation memories have been verified, also revealing phobias and birthmarks which are related to mode of death in previous life.

This research has emphasized scientific empirical methods, and resulted in empirical arguments suggesting life after death. I will discuss the strength and weaknesses of these findings.

Introduksjon

Synspunkter på livet etter vår fysiske eksistens kan deles i fire grupper.

Utslettelse: De som tror at døden er slutten på det menneskelige liv.

Agnostikere tror at det er umulig å vite om livet fortsetter etter døden.

Udødelighet: De som tror at vi går over i en annen verden og blir der i all evighet.

Reinkarnasjon: De som tror at livet fortsetter etter døden inntil vi er født på ny i en fysisk kropp.

Det europeiske verdibarometeret (The European Values Survey) har undersøkt folks holdninger i de fleste europeiske land både i øst og vest. Det viser at 45 prosent av europeerne tror at alt er slutt med døden og forkaster alle oppfatninger

Foto: Olav Fossbakken

om et liv etter døden. 28 prosent godtar det kristne synet på at det finnes et liv etter døden, og 20 prosent tror på et liv etter døden og at de vil bli født på ny. 7 prosent vet ikke hva de skal tro.

Filosofiske argumenter

Hvis man ser bort fra barometeret – hva er hovedargumentene for og i mot overlevelse? På den siden som taler for, finner vi filosofiske argumenter fra f.eks. Platon, Plotin og Schopenhauer. Vi har også teologiske argument som at ”det står skrevet i Bibelen”.

På motsatt side finner vi filosofer som har argumentert mot overlevelse. For mer enn to tusen år siden formulerte den romerske forfatteren og skeptiske filosofen Lucretius (99-55 f.Kr.) alvorlige argumenter mot overlevelse, og gjorde det nesten like godt som vi kunne ha gjort i dag:

- Sinnet modnes og eldes med samme vekst og fall som kroppen.
- Vin og sykdom kan påvirke sinnet.
- Kroppen kan bli ødelagt av slag.
- Hvis sjelen er udødelig, hvorfor har den ikke minner fra dens tidligere eksistens?

Med den moderne vitenskapen og økt kunnskap om fysiologi ble de tette båndene mellom kropp og sinn mer og mer opplagt. Virkningen av forskjellige sykdommer på sinnet som Alzheimer, schizofreni, etc. var fremtredende. Virkningen av forskjellige stoffer på sinnet, ikke bare vin som Lucretius var opptatt av, ble stadig mer opplagt. Vi fant ikke bare ulike stoffer i planter som påvirket sinnet. Flere farmasøytiske legemidler ble utviklet og kunne påvirke sinnet direkte, for eksempel sovemidler.

Empiriske argumenter

I den siste halvdel av det nittende århundre, særlig med fremveksten av

spiritismen, begynte en ny æra. Nå var ikke lenger argumentene for overlevelse, bare religiøst og filosofisk betinget. Spiritistene var overbevist om at avdøde personer kunne kommunisere gjennom et medium. Noen ganger avslørte de avdøde kunnskap som verken mediet eller de som satt rundt, visste noe om. De argumenterte med at denne kunnskapen bare kunne komme fra de avdøde personene og var derfor et bevis på at disse personene hadde overlevd døden og levde i en annen virkelighet.

I det siste århundret har empiriske argumenter for et liv etter døden dukket opp gjennom forskning på menneskelige erfaringer.

Møter med døde.

Undersøkelsene til det europeiske verdirbarometeret ble gjennomført i en mengde europeiske land fra 1980 – 1983. Denne undersøkelsen brukte store representative utvalg og viste at hver fjerde person i Europa har ”følt som om de var i kontakt med noen som var døde.” Prosentandelen varierte for de forskjellige landene fra 9 prosent i Norge til 41 prosent på Island. Merkelig nok er disse to landene genetisk tett relatert. I de store nasjonene i Europa, som Vest-Tyskland og Storbritannia, var prosenten 26-28. Blant italienerne var det 34 prosent som ”hadde følt nærværet til en som hadde dødd”.

Visjoner på dødsleiet.

Kort før folk dør, er det ikke uvanlig at avdøde slektninger eller ektefeller viser seg for den døende og gir uttrykk for at de er kommet for å hjelpe dem over til en annen verden. Etter det er den døende normalt ”ferdig til å dra”. Den første studien ble gjort av Sir William Barrett i Dublin. Hans kone var fødselshjelper som ofte hadde observert at mange døende kvinner hadde syner kort før de døde, og som antydte en kontakt med en etterdøden-virkelighet.

Karlis Osis og undertegnede fortsatte dette arbeidet ved å studere hundrevis av tilfeller i USA og India. Vi fikk detaljerte intervjuer med leger og sykepleiere som hadde gjort relevante observasjoner. Vekten var ikke bare lagt på fenomenologien til tilfellene, men også på kulturelle og medisinske faktorer som kanskje kunne frembringe visjonene på dødsleiet. Visjoner på dødsleiet skjedde både blant indiske og amerikanske pasienter. Dataene våre viste at de medisinske forholdene hadde nesten ingen effekt. Om denne store studien skrev Osis og jeg «At the Hour of Death» (1977, revidert 2012), som er kommet på mange språk, bl.a. norsk (”Hva de så ved dødens terskel”, Schibsted, 1982) og svensk.

Peter og Elisabeth Fenwick studerte observasjoner av dødsleievisjoner blant pleiere i hospitser. De bekreftet konklusjonene til Osis og Haraldsson om at visjonene ikke ble skapt av medisiner. De skrev en interessant bok «The Art of Dying».

Nær-døden opplevelser

kom i søkelyset med Raymond Moodys bestselger ”Liv etter liv”, som først ble utgitt i 1972. Etter denne fulgte en rekke studier som ble gjennomført på universitetssykehus, f. eks. den til Pim van Lommel, ”Bevissthet etter livet. Vitenskapen om nær-døden opplevelser”. Vitenskapen om nær-døden-opplevelser viser at bevissthet kan eksistere utenfor den fysiske kroppen og observere omgivelsene helt korrekt, mens den tilsynelatende er helt bevisstløs.

Medium-kommunikasjon.

Studier av medier var fremtredende i det nittende og tyvende århundre i USA og i europeiske land, der store medier dukket opp. Sentralt i spiritismen var troen på at avdøde kunne kontaktes gjennom medier som normalt var i dyp transe. En mengde eksempler på dette ble funnet i medium-

virksomheten til Indridi Indridason (1883-1912). Gjennom ham snakket døde eller stemmene deres kunne høres (direkte stemmer) et eller annet sted i seanserommet, og de som satt der kunne snakke med dem helt normalt, gjenkjenne stemmes deres, måten å snakke på, utvalg av ord og manerer. Noen ganger kunne personen vise seg i en ”lyssøyle”.

Brannen i København. I et tilfelle beskrev en person, ”fabrikant Jensen”, en brann i en fabrikk i København, og at den en time senere var bragt under kontroll. På den tiden var det ingen telefon eller radioforbindelse med Island. Deltagerne på seansen ventet på at den neste båten skulle komme fra Danmark med den ledende danske avisen Politiken. På baksiden fant de ”Fabriksbrand i St. Kongensgade. Københavns Lampe og Lysekronfabrikk i Flamme.” Jensen hadde korrekt beskrevet brannen som fant sted hundrevis av mil unna.

Dette er en parallell til Swedenborgs berømte tilfelle da han fra Gøteborg beskrev en brann som raste like ved hans hjem i Stockholm. Men det er en slående ulikhet mellom de to tilfellene. Swedenborg var i live da han beskrev brannen, mens Jensen var død. Eller han var også i live, men i en etter-døden verden. Forfatterens undersøkelser av arkivene i København viste at en fabrikant Jensen tidligere hadde bodd i St. Kongensgade, i det andre huset fra det som var i brann.

Reinkarnasjon og minner fra et tidligere liv.

Detaljer har blitt verifisert i mange påstander små barn har satt frem om et tidligere liv. Slike barn har ofte fobier som de setter i sammenheng med måten de døde på i et tidligere liv. Noen er født med fødselsmerker som de sporer tilbake til døden i et forrige liv, som vanligvis var voldsom. De ønsker å finne sine tidligere

hjem og familie og aksepterer ikke de nåværende foreldrene som sine virkelige foreldre. Psykologiske tester viser at de vanligvis er begavede barn, de har et større vokabular enn sine jevnaldrende, de får bedre karakterer og jobber hardere på skolen. De er argumenterende og kan ha tvangstanker, og noen har tegn til post-traumatisk stress som kan relateres til minnene om en voldsom død.

Et tilfelle kan kort beskrives: Thusita Silva var en pike i en fattig familie i nærheten av Panadura på Sri Lanka. Fra hun var 2,5 år hevdet hun å huske at hun hadde vært husmor i byen Akuressa, 125 km unna. Hun sa at hun hadde druknet da hun falt fra en hengebro like ved hjemmet. Hun var gravid og mannen prøvde forgjeves å redde henne ved å hoppe i elva. Farens navn var Jeedin

Nanayakkara. Forfatteren og medarbeideren fant en hengebro i Akuressa hvor en gravid kvinne hadde druknet mange år tidligere, da hun skulle gå over broen sammen med mannen. Hun hadde bodd i et hus like ved broen, og hennes svigerfar var Edwin Nanayakkara. Gifte kvinner på Sri Lanka tiltaler deres svigerfar og svigermor med far og mor. Størsteparten av hennes minner ble verifisert, særlig dem som gjaldt hennes død og tidligere omgivelser.

Oppsummering

Forskning på disse fenomenene har lagt vekt på vitenskapelige metoder, og har resultert i empiriske argumenter som antyder et liv etter døden. Imidlertid blir disse funnene og tolkningen av dem fortsatt diskutert.

Noen referanser:

- (1) Erlendur Haraldsson (2006). Popular psychology, belief in life after death and reincarnation in the Nordic countries, Western and Eastern Europe. *Nordic Psychology*, 58(2), 171-180.
- (2) Erlendur Haraldsson (2012). *The Departed Among the Living. An Investigative Study of Afterlife Encounters*. USA and UK: White Crow Books.
- (3) Karlis Osis and Erlendur Haraldsson (2012). *At the Hour of Death*. Revised edition with a new introduction. UK and USA: White Crow books.
- (4) Pim van Lommel (2010). *Consciousness Beyond Life. The Science of Near-Death Experiences*. New York: Harper One.
- (5) Erlendur Haraldsson and Loftur R. Gissurarson (2015). *Indridi Indridason the Icelandic Physical Medium*. UK and USA: White Crow Books.
- (6) Erlendur Haraldsson and Jim Matlock (2017). *I saw a light and came here. Children's experiences of reincarnation*. White Crow Books.
- (7) Antonia Mills, Erlendur Haraldsson, & H. H. Jurgen Keil (1994). Replication studies of cases suggestive of reincarnation by three independent investigators. *Journal of the American Society for Psychical Research*. 88, 207-219.

For details of his research see his homepage: <http://www.hi.is/~erlendur/>